

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

וירא

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק ב
(תרגום חפשי)

יוצא לאור על ידי

„מכון לוי יצחק“

בפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושש לבריאה
שבעים וחמש שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח

וירא

א. „ובלשון זה הוא חול“

מן הפסוק¹ „ויאמר אדניי אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תעבור מעל עבדך“ מצטט רש”י את המילים „ויאמר אדניי אם נא וגו’“, ומפרש: „לגדול שבהם אמר וקראם כולם אדונים, ולגדול אמר אל נא תעבור, וכיון שלא יעבור הוא יעמדו חבריו עמו, ובלשון זה הוא חול“, ולאחר מכן הוא מפרש פירוש אחר, כדלהלן.

ואין מובן: בתחילת פירושו אומר רש”י „לגדול שבהם אמר“, שאת המילים „אדניי אם נא...“ לא אמר אברהם אל כל שלושת האנשים, אלא רק אל הגדול שבהם, ומדוע, אפוא, אומר רש”י מיד לאחר מכן „וקראם כולם אדונים“²?

ב. „דבר אחר קודש הוא“

לאחר מכן ממשיך רש”י ואומר: „דבר אחר קודש הוא, והיה אומר להקדוש־ברוך־הוא להמתין לו עד שירוך ויכניס את האורחים, ואף־על־פי שכתוב אחר וירץ לקראתם³, האמירה קודם לכן היתה, ודרך המקראות לדבר כן כמו שפירשתי אצל לא ידון רוחי באדם⁴ שנכתב אחר ויולד נח⁵, ואי אפשר

לומר אלא אם כן קודם גזירת ק”כ שנה“.

צריך להבין:

(א) מדוע צריך רש”י לומר שני פירושים, ואינו מסתפק באחד?

(ב) מדוע מופיע הפירוש „הוא חול“ כראשון ועיקרי, ואילו הפירוש „קודש הוא“ כשני?

יותר מכך: כיון שברוב המקומות התואר „אדניי“ הוא קודש⁶, יוצא, שהפירוש „הוא חול“, שמשמעות המילה „אדניי“ שונה מברוב המקומות, הוא רחוק יותר מפשוטו של מקרא מאשר הפירוש „קודש הוא“. ואם כך מדוע הוא מופיע כפירוש ראשון ועיקרי?

(ג) בפירוש הראשון אומר רש”י שהשם „אדניי“ הוא „חול“ בסוף דבריו, ואילו בפירוש השני הוא אומר שמילה זו היא „קודש“ מיד בתחילת פירושו – מהי הסיבה לשינוי זה?

ג. המקור לפירושי רש”י

לאחר שמסיים רש”י את שני הפירושים, הוא מוסיף: „ושתי הלשונות בבראשית רבה“. ואין מובן:

(א) לשם מה צריך רש”י לציין את המקור של

(1) פרשתנו יח, ג.

(2) במפרשים (גו”א ודבק טוב כאן. מהרש”ל שבועות לה, ב. וראה חזא”ג מהרש”א שם. של”ה פרשתנו רפ, ב) כתבו להקשה לי” לרש”י דהול”ל אדניי בניקוד חריק (לשון יחיד). ולכן מפרש „שקראם כולם אדונים“, ולכן נאמר בניקוד קמ”ץ שהוא (גם) לשון רבים, אבל ע”פ פרש”י לקמן (פרשתנו כ, יג) ד„בהרבה מקומות .. מרות קרוי לשון רבים .. וכן ויקח אדוני יוסף וכו’“ – לא קשה למה נאמר „אדניי“ בלשון רבים (אף שדיבר ליחיד).

(3) לעיל פסוק ב.

(4) בראשית ו, ג.

(5) שם ה, לב.

(6) ולהעיר שגם לקמן בפרשתנו (יט, יח) פי’ רש”י (כרבותינו) דשם זה קדוש (דלא כבראש”ע שם. וראה ראב”ע משפטים כא, ד).

(7) ואין לתרץ (כביפה תואר לב”ר פמ”ח, י. של”ה שם. משכיל לדוד כאן. ועוד) דלפי’ הב’ צ”ל שהמקרא הפוך, ואינו דומה לפרש”י בפ’ נח, כי כאן הוא בחד עניינא (חזא”ג מהרש”א ב”מ פו, ב ד”ה והיינו. משכיל לדוד כאן) – כי ממש רש”י, ודרך המקראות לדבר כן” מוכח, שאין זה דוחק, וכמשנ”ת בארוכה (לקו”ש [המתורגם] ח”ז ע’ 125 שוה”ג להערה 13) שאין כוונת רש”י כאן להענין דאין מוקדם ומאוחר כו’, ע”ש (וראה גם חזקוני וריב”א עה”ת כאן).

הפירושים למרות שברוב המקומות אין הוא נוהג כך?

(ב) כאשר רש"י מביא שני פירושים ורוצה להדגיש יחד עם זאת שהם לקוחים מדברי חז"ל, הוא מציין זאת בדרך כלל בתחילת הפירוש⁸ – ואם כך צריך היה רש"י גם כאן להקדים ולומר בתחילת הפירוש „איתא בבראשית רבה“ וכדומה, ולא לאחר מכן?

(ג) ב„בראשית רבה“⁹ שבידינו יש רק פירוש אחד – שזוהי לשון של חול¹⁰. הכרחי לומר, שבנוסף של „בראשית רבה“ שהיה בידי רש"י, מובאים שני הפירושים¹¹, כדברי רש"י, „ושתי הלשונות בבראשית רבה“. אך אין מובן: במסכת שבועות¹² מובאים שני הפירושים, ושם אין בכך גירסאות שונות. מדוע, אפוא, מציין רש"י שהמקור לשני הפירושים הוא בבראשית רבה, שזאת רק לפי גירסא אחת של בראשית רבה, ודוקא הגירסא שאינה נפוצה, ואינו מציין את המקור בגמרא במסכת שבועות?

ד. „אדני אם נא...“ ו„יוקח

נא...“ – דיבור אחד

ההסבר לכל זאת הוא:

מיד לאחר „ויאמר אדני אם נא מצאתי

חן... מעל עבדך“, נאמר בפסוקים הבאים¹³, כהמשך דברי אברהם „יוקח נא מעט מים ורחצו רגליכם... ואקחה פת לחם וסעדו לבכם...“. וכיון שלפני „יוקח נא“ אין נאמר שוב „ויאמר“, מובן, שאת כל זאת אמר אברהם בדיבור אחד, והמילים „אם נא מצאתי...“ נאמרות כהקדמה ל„יוקח נא...“.

וכיון שאת המילים „יוקח נא מעט מים ורחצו רגליכם...“ אמר אברהם אל „שלושת האנשים“, מבין בפשטות בן החמש למקרא, שגם התחלת האמירה „אדני אם נא...“ לא נאמרה אל הקדוש־ברוך־הוא, אלא אל „שלושה אנשים“, ולכן אין רש"י צריך להדגיש מיד בתחילת פירושו ש„הוא חול“, כי בן החמש למקרא מבין זאת בעצמו¹⁴.

אך מתעוררת השאלה: מדוע התחיל אברהם לדבר אל „שלושה אנשים“ בלשון יחיד ולא בלשון רבים – „אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תעבור מעל עבדך“¹⁵?

לכן מבהיר רש"י: „לגדול שבהם אמר“ – שדברים אלו הוא אמר רק לאחד, לגדול שבהם, ולכן הם נאמרו בלשון יחיד.

אך לפי זה אפשר לשאול: כאשר עומדים „שלושה אנשים“ אין זה מן הנימוס שיפנו רק אל אחד מהם, ואפילו אל הגדול שבהם. וכיצד ייתכן, אפוא, שאברהם יפנה רק אל הגדול שבהם?

לפיכך מוסיף רש"י „וקראם כולם אדונים“:

(8) ראה פרש"י ר"פ נח („יש מרבותינו כו"). פרשתנו כא, לג („רב ושמואל כו"). ועוד.

(9) פמ"ח, י.

(10) ראה פ' (המיוחס לרש"י לב"ר שם. ועוד.

(11) ראה גם דברי דוד (להט"ו) לרש"י כאן (אבל מ"ש שמש"ה כתב רש"י ששתיהן בב"ר לגלות החסרון שישנו שם – כבר דובר כמ"פ, שאין זה ענינו של רש"י בפ' עה"ת לפרש מדרש חז"ל). אבל להעיר מפ' (המיוחס לרש"י לב"ר שם.

ודוחק לפרש כמ"ש ברא"ם כאן, שכוונת רש"י היא למ"ש במדרש שם לפניו (שם, ט – כגירסת היל"ש), כיון שראה השכינה ממתנת כו". וראה מפרשי המדרש שם. ואכ"מ.

(12) לה, ב. וכו"ה במס' סופרים פ"ד ה"ו.

(13) ד"ה.

(14) אלא שאעפ"כ אומר זה בסיום הלשון, כדלקמן סעיף ז.

(15) ברמב"ן מפרש „עם כל אחד ידבר כדרך כל התורה“. אבל לכאורה זה יתכן רק בדיבור (וציווי) התורה לעם ישראל, ולא בדיבור איש לחבריו כו'.

ומ"ש אח"כ שחור ואמר „אם נא וגו'“ ג"פ „לכל אחד בפני עצמו“ – לכאורה דוחק הוא, ובפרט שתיכף לאחר"ז דיבר לכולם יחד (בלשון רבים), ורחצו רגליכם" (כמ"ש ברמב"ן שם).

רק אמירתו („אם נא...“) היתה „לגדול שבהם“, אך פנייתו אליהם („קראם“) ¹⁶ בתואר אדניי (לפני אמירתו „אם נא...“), היתה אל כל שלשתם – „קראם כולם אדונים“ ¹⁷.

אך עדיין אין מובן: אברהם רצה שכל שלושת האנשים יהיו אורחיו, ומדוע הוא אמר, איפוא, „אל נא תעבור“ בלשון יחיד – רק לאחר ¹⁸?

לפיכך ממשיך רש"י ואומר: „ולגדול אמר אל נא תעבור וכיון שלא יעבור הוא יעמדו חביריו עמו“ – שבאמרו אל „גדול שבהם“ – „אל נא תעבור“, הוא התכוון לכך שגם „חביריו“ ישארו עמו.

ה. הצורך בפירוש הנוסף

אך לאחר כל זאת עדיין לא ברור: מדוע צריך היה אברהם להשפיע על שני האחרים באמצעות הבקשה „לגדול שבהם“? – הוא יכול היה לבקש ישירות מהם – „אל נא תעברו“!

אמנם, בקשתו אליהם אינה מועילה, כי בין כך ובין כך תלויה הישארותם בהחלטתו של „הגדול שבהם“, אך בכל זאת, כיון שבאמרו „אל נא תעבור“, אל הגדול שבהם, ניתן לחשוב שהכוונה היא שהם דוקא לא ישארו, צריך היה אברהם לכלול גם אותם ולומר „אל נא תעברו“.

ומפני קושי זה אומר רש"י את הפירוש השני: „דבר אחר קודש הוא והיה אומר להקדוש ברוך הוא...“, „שהאמירה „אדניי אם

נא...“ לא היתה אל שלושת האנשים כהקדמה ל„יוקח נא מעט מים ורחצו רגליכם...“, אלא אל הקדוש ברוך הוא, „להמתין לו עד שיריץ ויכניס את האורחים“.

1. על הפירוש השני הקשיים רבים וחמורים יותר

אך פירוש זה מביא רש"י כפירוש שני, כלומר, שהוא מתאים פחות לפשוטו של מקרא מאשר הפירוש הראשון ¹⁹, כי:

(א) מכך שלפני „יוקח נא...“ אין נאמר שוב „ויאמר“, מובן, כדלעיל בסעיף ד', ש„ויאמר אדניי... אל נא תעבור...“ נאמר אל „שלושה האנשים“.

(ב) אין סביר לומר שכאשר היה הקדוש ברוך הוא אצל אברהם, ירוץ אברהם אל האורחים וישאיר את הקדוש ברוך הוא, ועל אחת כמה וכמה שלא יבקש מהקדוש ברוך הוא לחכות לו ²⁰.

ובנוסף לכך: מיד כאשר הגיעו המלאכים – „שלושה אנשים נצבים“ ³ – אשר אחד מהם בא כדי „לרפאות את אברהם“ ²¹ – יש לומר, שאברהם נרפא מיד, אף לפני שהכניסם ²², כי רפואה הבאה באמצעות מלאך אינה דורשת

19) להעיר מבחיני כאן: על דרך הפשט קרא את כולם אדונים ואמר לגדול שבהם כו'.

20) בגמרא (שבת קכז, א. שבעות שם) למדו מכאן דגדולה הכנסת אורחין מהקבלת פני שכינה. אבל בפרש"י עה"ל לא הובא זה.

[ולפי' הא' ברש"י – יש לומר בפשטות, שהמלאכים באו אליו לאחר שנסתלק ממנו מראה שכינה (כמ"ש ברמב"ן לעיל פסוק ב)].

21) רש"י לעיל פסוק ב.

22) אלא שאברהם סבר בפשטות שזה שנתרפא הוא ע"י בקורו של הקב"ה (ע"ד נדרים לט, סע"ב) – והם אנשים הם ולכן א"ל יוקח נא גו'.

ואין לזה סתירה מפרש"י לעיל (פסוק ב), כד חזיוהי דהוה שרי ואסר פירשו ממנו – כי יש לומר, דזה שייך גם לאחר שנתרפא מחליו וחולשה.

16) ועפ"י יומתק מה שגבי „לגדול שבהם“ אומר „אמר“, וגבי „כולם אדונים“ – „קראם“.

17) עפ"י תומתק אריכות לשון רש"י א"כ „ולגדול אמר אל נא תעבור“ – ולא כתב בקיצור „ומכיון שלא יעבור הגדול שבהם יעמדו כו'“ – כי בזה מדגיש שרק האמירה היתה להגדול, משא"כ הקריאה „אדניי“ שלפניו היתה לכולם. וראה ל' הבחי' כאן.

18) ובפרט שתיכף לאחר"ו דיבר לכולם (בלשון רבים), ורחצו גו' וסעדו גו'.

ההוכחה והבסיס לפירוש „והיה אומר להקדוש-ברוך-הוא“, שלא כפי שמוכן בפשטות שהדברים נאמרו אל שלושת האנשים, היא, כדלעיל, שלפי פירוש זה ברורה כאן יותר המשמעות של המילה „אדניי“ – בדיוק כבכל מקום אחר. ולכן פותח רש”י את פירושו במילים „קודש הוא“, כדי להדגיש, שעל כך מתבססת ההוכחה לפרש „והיה אומר להקדוש-ברוך-הוא“.

ח. „ושתי הלשונות בבראשית

רבה”

שני פירושים אלו – לא זו בלבד שאינם „חלק“²⁴, אלא הם אף רחוקים מהפשט „הטהור“. ולכן מוסיף רש”י „ושתי הלשונות בבראשית רבה“, שהמקור לשני הפירושים הוא במדרש, אך זהו דרש אשר, בלשון רש”י²⁵, מהוה „אגדה המיישבת דברי המקרא“.

ולפיכך אומר רש”י „ושתי הלשונות בבראשית רבה“ בסיום פירושו, כי רק לאחר שלומדים היטב את שני הפירושים, ומבינים שהם רחוקים מהפשט הטהור, רק אז יש צורך בהדגשה שמקורם במדרש.

ולפי זה מובן גם מדוע אומר רש”י „ושתי הלשונות בבראשית רבה“ ואינו מציין את המקור בגמרא. כי דוקא על ידי ההכוונה לבראשית רבה – למדרש – מודגש ששני הפירושים הם אגדה, לעומת הגמרא, שעניינם רבים הנלמדים בה מן הפסוקים הם גם בדרך הפשט

(משיחות ש”פ וירא תש”מ)

זמן. וכיון ש„וירא אליו ה'“ היה כדי „לבקר את החולה“²³, יוצא, שלאחר בוא המלאכים ורפואתו של אברהם, כבר לא היתה סיבה לכך שהקדוש-ברוך-הוא יהיה אצלו, ומדוע הוא ביקש אפוא „אל נא תעבור...“ – להמתין לו...?

ולכן מביא רש”י פירוש זה „והיה אומר להקדוש-ברוך-הוא“ כפירוש שני, כי עליו מתעוררים קשיים רבים וחמורים יותר מאשר על הפירוש „לגדול שבהם אמר“.

ז. „קודש הוא“ – הבסיס

לפירוש השני

לפי האמור לעיל מובן מדוע את המילים „בלשון זה הוא חול“ אומר רש”י בסוף פירוש הראשון, ואילו את המילים „קודש הוא“ הוא אומר מיד בתחילת פירוש השני –

כי מפשטות הפסוקים מוכח, כדלעיל, ש„ויאמר“ היה אל שלושת האנשים. ולכן, בפירוש הראשון, כאשר החידוש הוא רק בכך ש„לגדול שבהם אמר“, אין רש”י מתחיל במילים „הוא חול“, כי לא זהו החידוש העיקרי בפירושו.

אך כיון שבכל זאת אין מובן כל כך כיצד משתמשים בתואר „אדניי“ כלפי אנשים, מציין רש”י בסיום הפירוש, ובלשון זה הוא חול, שמשמעות המילה „אדניי“ כאן שונה מברוב המקומות.

ואילו בפירוש השני אומר רש”י „קודש הוא“ מיד בתחילת הפירוש, כי: (א) לומר שמשמעות המילה „אדניי“ כאן היא „קודש“ זהו חידוש, וכאמור לעיל, שמהמשך הפסוקים נראה שתואר זה אמור כאן לגבי אנשים. (ב)

(23) רש”י ריש פרשתנו.

(25) בראשית ג, ח.

(24) כבכל מקום שרש”י מפרש ב' פירושים, מפני שכל אחד מהם אינו גלאטיק (חלק) – ואעפ”כ אינו מציין למדרש, כי שניהם הם בדרך הפשט ממש.

לזכות

כ”ק אדוננו מורנו זרבינו מלך המשיח

הוספה

בשורת הגאולה

מז.

פעולתו של אדנ"ע ביסוד ישיבת תומכי תמימים – כמבואר בשיחתו הידועה¹ בענין "כל היוצא למלחמת בית דוד", שתלמידי תומכי תמימים הם "חיילי בית דוד" שיוצאים למלחמת בית דוד נגד אלו "אשר חרפו עקבות משיח"², ובלשון הרמב"ם בהלכות מלכים ומלחמות ומלך המשיח³: "ילחם מלחמות ה'" עד ש"נצח", כמרומו גם בהמשך הכתובים ד"אשר חרפו עקבות משיח" – "ברוך ה' לעולם אמן ואמן"⁴, ש"אמן" (ועאכו"כ ב"פ אמן) מורה על הנצחון במלחמה⁵, שע"ז נעשה ביאת וגילוי דוד מלכא משיחא בפועל ממש.

ובהדגשה יתירה בדורנו זה – דור השלישי לאדנ"ע ולתלמידיו חיילי בית דוד, שבו מסתיימת ונשלמת עבודתם של חיילי בית דוד להביא את הגאולה בפועל ממש ע"י דוד מלכא משיחא, וכדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו בחיים חיותו בעלמא דין שכבר נסתיימה ונשלמה כל העבודה, ועומדים מוכנים לקבלת דוד מלכא משיחא, ועאכו"כ לאחר המשיך העבודה באופן ש"נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע"⁶.

ובדורנו זה נמצאים כבר בשנת הצדי"ק – לאחר סיום שנת הפ"ט, הקשורה עם מזמור הפ"ט, שסיימו וחותמו "אשר חרפו עקבות משיח", "ברוך ה' לעולם אמן ואמן", גמר הנצחון דמלחמת בית דוד, ומתחילה

(1) שיחת שמח"ת תרס"א – לקו"ד ח"ד תשפז, ב ואילך. ס' השיחות תש"ב ס"ע 141 ואילך.

(2) תהלים פט, נב.

(3) ספי"א.

(4) שם, נג.

(5) ראה נזיר בסופה. וש"נ.

(6) תבוא כט, ג.

התקופה השייכת למזמור צדי"ק, שסיומו וחותרו "ויהי נועם ה' אלקינו עלינו גו' ומעשה ידינו כוננהו", דקאי על בית המקדש דלעתיד⁷, "מקדש אדני כוננו ידיך"⁸.

* * *

ועוד והוא העיקר:

נוסף על המבואר לעיל שקיימת מציאותו של משיח בניצוץ משיח (בחי' היחידה) שבכאו"א מישראל, קיימת גם מציאותו של משיח כפשוטו (יחידה הכללית) – כידוע ש"בכל דור ודור נולד א' מזרע יהודה שהוא ראוי להיות משיח לישראל"⁹, "א' הראוי מצדקתו להיות גואל, ולכשיגיע הזמן יגלה אליו השי"ת וישלחו כו"¹⁰, ואילו לא היו מתערבים ענינים בלתי רצויים המונעים ומעכבים כו', הי' מתגלה ובא בפועל ממש.

וע"פ הודעת כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, משיח¹¹ שבדורנו, שכבר נסתיימו ונשלמו כל עניני העבודה ועומדים מוכנים לקבלת פני משיח צדקנו, הרי, בימינו אלו נתבטלו כל המניעות והעיכובים כו', וכיון שכן, ישנה (לא רק המציאות דמשיח, אלא) גם ההתגלות דמשיח, ועכשיו צריכים רק לקבל פני משיח צדקנו בפועל ממש!

. . . וכיון שכן, מובן, שכל הענינים וכל הפעולות חדורים בעניני משיח וגאולה, כולל גם באכילתו ושתייתו, שמשתוקק לסעודה דליתן ושור הבר ויין המשומר, עד כדי כך שגם לאחרי הסעודה נשאר רעב לסעודה דליתן ושור הבר ויין המשומר, ובמילא, טוען להקב"ה שאינו

(7) מדרש תהלים עה"פ.

(8) בשלח טו, יז.

(9) פ"י הברסנורא למגילת רות.

(10) ראה שו"ת חת"ס חו"מ (ח"ו) בסופו (סצ"ח). וראה שו"ת פאת השדה מע' האל"ף כלל

ע'. ועוד.

(11) יחידה הכללית, שמאירה ומתגלה בנשמתו של נשיא הדור, שכולל את כל נש"י שבדור

(ראה ד"ה פדה בשלום בשערי תשובה לאדהאמ"צ פ"ב).

יכול לקיים המצוה ד'ואכלת ושבעת וברכת'¹² לאמיתתה עד שהקב"ה יושיבנו על שולחנו להסעודה דלעתיד לבוא.

(משיחות ש"פ וירא, ח"י מרחשון תשנ"ב)

(12) עקב ח, יו"ד.

לעילוי נשמת

מרת חנה בת ר' דוד הכהן ע"ה ספיוואק
נפטרה ביום ח"י מ"ח ה'תשס"ד
ת. נ. צ. ב. ה.

*

נדפס ע"י נכדה

הרה"ת ר' אהרן וואלף וזוגתו מרת פולינה
ומשפחתו שיחיו ציקמאן

For this and other books on Moshiach & Geulah, go to:

<http://www.torah4blind.org>

TO DEDICATE AN ISSUE IN HONOR OF A LOVED ONE, CALL (323) 934-7095

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:

<http://www.torah4blind.org>